« پوزانتیون »
ارمنیجه یومیه وسیاسی غزته. صاحب امتیاز ومدیر مسئول
بوزانت ایچی ژیان
Journal politique et littéraire arménien paraissant tous les jours
دائرهٔ مخصوصه ده

ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔԱՆ ՓԱՐԱ — ՔԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ ԲԻԶԱՆԳ ԴԻՋԵԱՆ

Իդիմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ՈՒ ՏՆՕՐԻՆՆ

Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2։ —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մերվրայ, բայ ի Բոսֆոր Լոքալէ։

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 249 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1897 ՕԳՈՍՏՈՍ 23/4 ՄԵՊՏ. — 7 ՐԷՋԻՒ ԱԽԸՐ 1315· — 23 ՕՂՈՍԹՈՍ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 249

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴԼԻՈՅ ԴԻՕՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արեւելեան խնդիրն, իր զանազան ճիւղերով. Սուտանի խնդիրն. Հարաւ - Ափրիկեան խնդիրն, իր Թրանսվալի եւ ուրիշ ճիւղերով, և Արեւմտեան Ափրիկէի խնդիրն՝ իր մանր մունր ապստամբութիւններուվ. կեդրոնական Հնդկաստանի խնդիրն, իր հնդիկ չարժումով, և Հիւսիսային Հնդկաստանի խնդիրն, իր Աֆղանական ապստամբութիւնով, —թեպետ ուրիշ խնդիրներ որոք անմիջական այժմէականութիւն չունին, ինչպես Ճաբանի խնդիրը, Գերմանիոյ և Պելճիոյ հետ մաքսային խնդիրն,— Անգլիոյ համար դժուարութիւններու անսովոր պաշար մը հայթայթեցին վերջին ժամանակներս։

Իրը թէ այս դժուարութիւնք ինքնին մեծ չեին բաւական, եւրոպական միջազգային մամուլն ալ իր կողմանէ ուշադրաւ եղանակով մը կ'ջանայէր զանոնք։ Արդի կացութեան ամէնէն ուշագրաւ եղելութիւններէն մին է՝ դրեթէ բոլոր դաշնակ եւրոպիոյ Անգլիոյ դէմ դարձած ըլլալը։ Ո՛չ մէկ երկրի լրագրութիւնը Մեծն Բրիտանիոյ համար հաճելի խօսք մ'ունի, խտալեան մամուլէն զատ, այն ալ ո՛չ ամէն խնդրոյ մէջ։ Գերմանիա և Աւստրիա կ'ոգեւորեն իտալիոյ ձգտումներն, որ եթէ ինքն իրեն թշդուէր չտեսնի անկեղծօրէն պիտի յարձ Անգլիոյ։ Գերմանիոյ, Ռուսիոյ, Աւստրիոյ և Ֆրանսայի լրագիրը օր չանցներ որ անհաճոյական մը չգրեն Անգլիոյ դէմ, արեւելեան, հնդկային կամ ափրիկեան խնդիրներէն միոյն կամ միւսին առթիւ։

Արեւելքի բոլոր դժուարութիւններուն պատճառն է Անգլիա, կ'ըսէ դերման մամուլին մեծամասնութիւնը։ Ան է բոլոր խնդիրները խառնչոտողն, իր մասնաւոր չահերուն համար։ Վերջին անդամուն ինք եղաւ, կ'ըսեն, հելլենական խնդիրն արծարծողը. զի եթէ միանար Ցերուելիւններուն հետ որք Ծունատանի եղերաց պաշարումը կ'առաջարկէին, պատերազմի հարկ չէր մնար։ Հիմակ ալ ան է, կ'ըսեն, հաշտութեան չկնքուելուն պատճառը. զի չուզեր որ Ծունատան իր կամքին հակառակ քոնդրոլի ներթարկուի։ այլ իր հաւանած չափով քոնդրոլ հաստատուի, և իր կրցած չափով կատարէ տուգանքի մասնավճարները։ Անգլիան է նաև պատճառ, կ'ըսեն, Ափրիկէի խռովուած մնալուն. զի հիւսիսային Ափրիկէի մէջ իր ապօրէն միջամտութեան վերջ տուած չէ դեռ, հակառակ կատարեալ խոստումներուն, և հարաւային Ափրիկէի մէջ ալ չուզեր պատժել Թրանսվալի վրայ ապօրէն յարձակում մը կարգադրող իր լոկ գործիքները։

«Ծամաքային մամուլէն» անընդհատ հարուածուելով, Անգլիացիները երեսին մոլրը կարծացեր է, և անդրայութիւն կ'ցուցընեն։ Փոյթ չեն ըներ։ կարդացէք Լոնտոնի էն յարդի թերթերը։ Մերթ ընդ մերթ զարհամարհոտ դիտողութիւն մը։ Ցարին անգամ մը չի պատահիր որ անդրադառնայ մեծ թերթի մը Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Ռուսիոյ կամ Աւստրիոյ մեծ թերթի մը հետ վիճաբանութեան բռնուի օրուան կարեւոր խնդիրներէն միոյն վրայ։ կ'ըսեն ալ թէ ինչ չեն յայտնուիր։ Անգլիա աշխարհի մէջ այնպիսի դիրք մը բռնած է, կ'ըսեն, որ դատապարտուած է չառեղծուած նախանձը չարժելու։ Ամէն տեղ ցրուած է, և հետեւապէս, աշխարհի այս կամ այն կողմը տարածուիլ խնդրող եւրոպական ազգեր բնական է որ ատենուրեք իրենց դէմ գտնեն Անգլիան, որուն իր ստացուածքները պահպանելու համար ձեռք առած ամէն միջոցն ոտնձգութիւն կ'համարին։

Բոլոր բովանդակ ճշմարտութիւնն այս չէ անշուշտ. զի Անգլիացիք ալ չեն գաղրիր ընդարձակուելէ։ Տակաւ ընդարձակումը կարեւոր կ'սեպեն իրենք զգուշութիւն ուրիշ Պետութեանց ընդարձակման դէմ, և ի պահպանութիւն իրենց գրաւած դիրքերուն։

Օրինակի համար. երբ Ռուսիա կեդրոնական Ասիոյ մէջ ծաւալեցաւ և ինչուան Բամիր հասնելով իր պահակները զետեղեց «Աչխարհի Տանիքին» վրայ, Անգլիացիք պէտք ղգային Աֆղանստանի և Պելուճստանի կողմն իրենց դիրքերը զօրացնելու, երկաթուղին երկարեցին այլ և այլ ուղղութեամբ, նոր կայանները հաստատեցին, և իրենց իշխանութիւնն ամրապնդեցին ահմանագլխոյ ցեղերուն վրայ։ Բայց ճիշդ այս ոտնձգութիւնք նոր ժողովրդներ մղեցին Սուէզի ջրանցն, այն է՝ Հնդկաստանի համբան ապահովելու համար իրենց խորհած միջոցներն ալ Ֆրանսայի առջև գէշ մարդիկ ըրին զիրենք, և անհուն փոս մը բացին երկու ազգերուն մէջ, Մանչի ծովէն աւելի խորունկ։

Հնդկաստանի ահմանաց վրայ կացութիւնը դեռ հեռի է պարզուելէ. բայց ֆրանսական գործակալութիւնները չափէն աւելի ամապարհր էին Ապտ-իւր-Բահման խանին Անգլիոյ դէմ պատերազմ հրատարակել տալով։ Տարակոյս չկայ թէ Ֆրանսացիք այնպէս կ'ուզեն, նախ՝ ափրիկեան գործերու վրէժը լուծելու համար Անգլիայէ, և երկրորդ, ոտրովհետեւ իրենց անկեղծ բարեկամին՝ Ռուսիոյ՝ հաճոյանալու ջերմագին փափաք մը կ'տածեն։ Բայց Աֆղանստանի էմիրն աւելի խելացի է քան ֆրանսական Աժանութիւնն մարդիկն, որք իրենց ակնոցէն անդին չեն տեսներ, երբ խնդիրը Ֆրանսայէն դուրս տեղւոյ մը վերաբերի։ Ան գիտէ որ Ռուսիոյ հետ որք Ծունատանի եղերաց պաշարումը կ'առաջարկէին, պատերազմի հարկ չէր մնար։ Հիմակ ալ ան է, կ'ըսեն, հաշտութեան չկնքուելուն պատճառը. զի չուզեր որ Ծունատան իր կամքին հակառակ քոնդրոլի ներթարկուի։ այլ իր հաւանած չափով քոնդրոլ հաստատուի, և իր կրցած չափով կատարէ տուգանքի մասնավճարները։ Անգլիան է նաև պատճառ, կ'ըսեն, Ափրիկէի խռովուած մնալուն. զի հիւսիսային Ափրիկէի մէջ իր ապօրէն միջամտութեան վերջ տուած չէ դեռ, հակառակ կատարեալ խոստումներուն, և հարաւային Ափրիկէի մէջ ալ չուզեր պատժել Թրանսվալի վրայ ապօրէն յարձակում մը կարգադրող իր լոկ գործիքները։

«Ծամաքային մամուլէն» անընդհատ հարուածուելով, Անգլիացիները երեսին մոլրը կարծացեր է, և անդրայութիւն կ'ցուցընեն։ Փոյթ չեն ըներ։ կարդացէք Լոնտոնի էն յարդի թերթերը։ Մերթ ընդ մերթ զարհամարհոտ դիտողութիւն մը։ Ցարին անգամ մը չի պատահիր որ անդրադառնայ մեծ թերթի մը Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Ռուսիոյ կամ Աւստրիոյ մեծ թերթի մը հետ վիճաբանութեան բռնուի օրուան կարեւոր խնդիրներէն միոյն վրայ։ կ'ըսեն ալ թէ ինչ չեն յայտնուիր։ Անգլիա աշխարհի մէջ այնպիսի դիրք մը բռնած է, կ'ըսեն, որ դատապարտուած է չառեղծուած նախանձը չարժելու։ Ամէն տեղ ցրուած է, և հետեւապէս, աշխարհի այս կամ այն կողմը տարածուիլ խնդրող եւրոպական ազգեր բնական է որ ատենուրեք իրենց դէմ գտնեն Անգլիան, որուն իր ստացուածքները պահպանելու համար ձեռք առած ամէն միջոցն ոտնձգութիւն կ'համարին։

Բոլոր բովանդակ ճշմարտութիւնն այս չէ անշուշտ. զի Անգլիացիք ալ չեն գաղրիր ընդարձակուելէ։ Տակաւ ընդարձակումը կարեւոր կ'սեպեն իրենք զգուշութիւն ուրիշ Պետութեանց ընդարձակման դէմ, և ի պահպանութիւն իրենց գրաւած դիրքերուն։

Օրինակի համար. երբ Ռուսիա կեդրոնական Ասիոյ մէջ ծաւալեցաւ և ինչուան Բամիր հասնելով իր պահակները զետեղեց «Աչխարհի Տանիքին» վրայ, Անգլիացիք պէտք ղգային Աֆղանստանի և Պելուճստանի կողմն իրենց դիրքերը զօրացնելու, երկաթուղին երկարեցին այլ և այլ ուղղութեամբ, նոր կայանները հաստատեցին, և իրենց իշխանութիւնն ամրապնդեցին ահմանագլխոյ ցեղերուն վրայ։ Բայց ճիշդ այս ոտնձգութիւնք նոր ժողովրդներ մղեցին Սուէզի ջրանցն, այն է՝ Հնդկաստանի համբան ապահովելու համար իրենց խորհած միջոցներն ալ Ֆրանսայի առջև գէշ մարդիկ ըրին զիրենք, և անհուն փոս մը բացին երկու ազգերուն մէջ, Մանչի ծովէն աւելի խորունկ։

Հնդկաստանի ահմանաց վրայ կացութիւնը դեռ հեռի է պարզուելէ. բայց ֆրանսական գործակալութիւնները չափէն աւելի ամապարհր էին Ապտ-իւր-Բահման խանին Անգլիոյ դէմ պատերազմ հրատարակել տալով։ Տարակոյս չկայ թէ Ֆրանսացիք այնպէս կ'ուզեն, նախ՝ ափրիկեան գործերու վրէժը լուծելու համար Անգլիայէ, և երկրորդ, ոտրովհետեւ իրենց անկեղծ բարեկամին՝ Ռուսիոյ՝ հաճոյանալու ջերմագին փափաք մը կ'տածեն։ Բայց Աֆղանստանի էմիրն աւելի խելացի է քան ֆրանսական Աժանութիւնն մարդիկն, որք իրենց ակնոցէն անդին չեն տեսներ, երբ խնդիրը Ֆրանսայէն դուրս տեղւոյ մը վերաբերի։ Ան գիտէ որ Ռուսիոյ հետ

ՌՈՒՄԱՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԻՆ

Գրական և Ընթերցական Նորութիւններ.—Նոր Լոյսեր.

ՊԱՐԻԶ, 13/25 օգս. 97

Այս վերջին օրերու գրական նորութիւնն է Ս. Շահազիզեանի Ամառնային Նամակները։ կարելի է Պոլսահայոց չատ ծանօթ չըլլայ բանաստեղծին անունը, բայց հոս մեծ համբաւ կ'վայելէ իր առաջնակարգ քերթող եւ մանկավարժ։ երկար ժամանակ լռութիւն պահած էր հեղինակն և ահա այս անգամ կրկին հրապարակ կ'երեւի իր Ամառնային Նամակներովը։ կովկասէն հեռացած՝ Շահազիզեան Մոսկուայի մէջ կ'ապրէր առանձնացեաց իբր Նաչաուր Միաբանի մը, բայց սա գինուած էր գործնական մտքով մը և արատես աչքով մը։ իր նամակներուն մէջ կ'պարզէ իր տեսութիւնները զանազան եղելութիւններու, կ'զննէ դէպքեր, կ'պատկերէ ժամանակակից կեանքէ քաղուած ուշագրաւ իրեր, կ'կենդանացնէ կուսակցութեան ոգին և կարգ մը հին բաժանումները մասին թերու դէմ կարծիքներ կ'յայտնէ։ Այս գործին մէջ հետաքրքրական մասը կ'գրաւէն իր խորհրդածութիւններն և կարծիքներն որք թեթեւ կերպով քերելով խնդիրներու կողքը, կ'ահին կ'անցնին մեզմօքէն առանց ծանրանալու վրան և աւելի ընթերցողին կ'թողու մտածելու, եզրակացնելու, վճռելու հոգը։ Սրձակ և ոտանաւոր գրուածքներու խառնուրդ մ'է որ երբեմն հեգնական կ'ըլլայ, երբեմն երգիծական, առանց սակայն թունաւորիչ սլաքներ արձակելու։ Թէեւ արհեստի տեսակէտով իր տաղերը չեն փայլիր յատկութեամբ և մանաւանդ լեզուի մաքրութեամբ, իմաստով եւ նչանակութեամբ հեղինակն ազդեցիկ թեր մը կ'խաղայ։ Իննադատի մը համար կ'գրէ.—«Բայց Զեւսի ուղարկածը այժմ, կարծեմ, գիտէք դուք,—ո՛չ կայծակ է ոչ կարկուտ,—այլ միայն բանջարափսո՞ւկ»։ Ծողովրդական եւ ամփոփական բարբառը գործածած է եւ մեր անվարժ ականջին խորթ կ'նչէ եւ մանաւանդ օտարոտի աս տեսակ անախորժ բառեր. «Փինազի, գալաք, կըլէկչի, քօնձօտ փուքսեր, առաչիլ», որոնք երգիծական հատուածի մը մէջ կրկնուելով, կ'ըլլան թէ՛ անհակալի թէ՛ աններդաշնակ։ Ինչո՞ւ Շահազիզեան ոտանաւոր կ'գրէ չեմ հասկնար, քանի որ արձակը չատ լաւ կ'գործածէ որու զով ոտանաւորը մութ ստուեր մը կ'թողու։ Ծանգերու ուշագրութիւն է պարտուցեր, ան ալ խեղճ յանգեր չ'ինչպես բան-այն, իշխան-չօքան, երբ Յանիկ-պատուհիկ»։ իսկ չափ երբեք չկայ. ինչ որ մտքին եկեր է, անմիջապես, կ'երեւի թէ գրի առած է, առանց քիչ մը յղկելու, մաքրելու. սակայն ինչպէս ուրիշ ատեն ըսած եմ, Ռուսահայք երբեք փոյթ չեն տանիր արհեստին, ձեւին և չատ անգամ ասոր պատճէք գործեր հրապարակ կ'հանեն զուրկ թէ՛ ֆօռ է թէ՛ ֆօրմ է. Շահազիզեանի համար բոլորովին ուղիղ չէ այս. իր տափակ գրուածքներու քով, ունի ներչնչուած նամակներ, ուր իբր երկրորդ Վրոյր, ժողովուրդին պէտքերը կ'քննէ, բարոյական ցաւերը կ'վերլուծէ, փափկօրէն և ճարտարութեամբ։ Բանակաւոր ալ կ'սիրէ հեղինակը, տարիներով առաջ գոյութիւն ունեցող կուսակցական խնդիրներու վրայ կ'փաստաբանէ, զանոնք իրենց փոչիներէն կ'մերկացնէ եւ իրը նորութիւն հրապարակ կ'նետէ։ Ինչ օգուտ այդպիսի փուճ վէճեր, ի՞նչի կ'ծառայեն, ո՞ր դատին կ'օգնեն։ Հեղինակը պարապ տեղն իր ամառնային հանգստութիւնը վրդովեր է, արիւնը բորբոքեր է, միաքն յոգնեցուցեր է։ կ'ըսեն նուէր որ իր Ամառնային Նամակներն աւելի խնջած, յոգնած մտքի արտադրութիւններ ըլլային, հին հաչիւներ մոցուած ըլլային եւ ինք որ արդէն կեանքին գարունը չէ, ամառն ալ անցուցած է, մեզի փոխանակ երիտասարդական կրակի մեացորդով զբաղեցնել չանալու անմարսելի բանավէճերով,—պարտէր հասուն ուղեղի, մանաւանդ երկար ժամանակէ ի վեր անվրդով եւ անխոնջ, առողջ մտածումներ, հին դէպքերու իմաստասիրութիւնն, ականատես եղած տեսարաններ, հեռատեսին աչօք, նրբին հոգին եւ բարոյականը վեր հանէր։ կ'մաղթեմ որ գոնէ իր ձմրան նամակները լեցնէ պակասն Ամառնային նամակներուն։

* * * Գալով Բարխուդարեանի Բանասոփղծուներուն զոր անցեալ նամակիս մէջ յիշատակեր էի, հեղինակը ծանօթ է հրապարակին իր թարգմանութիւններով գերման և ռուս հեղինակներու։ Շիլլերն եւ Լերմոնթովը գինքն հրապուրած են մանաւանդ։ Ընդհանրապէս սա բացառութիւն կը կազմէ լեզուի ճոխութեան մասին կովկասի գրողներէն մեծագոյն մասին մէջ, թէպէտեւ կրկին չէ կարող հաւասարիլ պոլսահայ յետին բանաստեղծին (ղազէր երբեմն) լեզուական ճկունութեան։ իր թարգմանութիւնները միշտ հաւատարիմ եղած են բնագրին եւ չատ անգամ ի սէր այդ հաւատարմութեան ընդունած է տարօրինակ բացատրութիւններ եւ երկարաբանութիւններ։ Լաւագոյն թարգմանութիւններն են Շիլլերի Մարի Սթիւարտը, Լոռդորդն, իսկ Իթհալը չատ չրոյլ է թարգմանուած։ Իսկ իր հեղինակութիւնները չատ անգամ նմանութիւններ են եւ իր լաւագոյն կտորը «Զորահական» Լերմոնթովի կամ Պայրընի ներչնչումն է, որ տուն տուած է բանաստեղծին տաղերուն։ Այնպէս մի անծանօթ հոգի է տալիս վիճաւալին, կոչում կ'ընէ անոր, կ'քարոզէ բարութիւն եւ արգարութիւն։ Քերթողն այդ նիւթը պարզած, ընդլայնած եւ տուած է այն չունչն որուն այնքան դիւրաձեռնուած է։ կ'ըսեն թէ բարխուդարեան առաջնակարգ արուեստաւոր մ'է, Արդեօք այդ քերթուածքին քնք թերցումն իր բերնին մէջ, պարագային չէչտերով, ընդլայնումներով ո՛րպիսի սարսռազդեցիկ, խորին եւ անջնջելի տպաւորութիւն պէտք է թողու ունկնդրողաց վրայ։ Արուեստաւորութեան հմայքը լաւագոյն քերթուածներն են անոնք որ ուղղակի կ'խօսին սրտին, մտքէն աւելի կ'ազդեն զգացումներուն եւ այդ մասին հեղինակը, կ'ըսեն թէ, կ'գերազանցէ, նոյն իսկ թոյլ տաղ մը ճարտար կերպով արուեստաւորելով, լաւ քերթուածի մը տպաւորութիւնը կ'թողու. իր ներկայ երկասիրութեան մէջ պէտք չէ փնտռել խորախորհուրդ տաղեր Տիկ. Օտենլեանի թերթուն գոնառատ երանգով կամ Ալփասլանի ճոխառատ յանգերով ներդաշնակ տաղեր. նոյն իսկ չես կարող հանդիպիլ ծանօթ բանաստեղծուհւոյ մը սա տեսակ փափուկ տողերը. «Ա՛հ, թողէք ինծի միալ օրերով—Այդ անուռաներուն մէջ լուռ ու անխռով. — թողէք որ անհոգ ու անփոյթ այնտեղ Սրտիս հալումը գտնայ իր հուսկ տեղը։ —Ձերմակ ու գաղտիկ վրանի մը տակ,—Գիշերներու անցնեմ յոյզով անյատակ.—Ջամերու բոյրին հեչտանքէն անուշ.—Ննջեմ հրեչտակի քունով մը քնքուշ»։ Չէ, այս կարգի թարմ զգացումներ չկան մեր ռուսահայ քերթողին քով։ Անտաչ, կիսավայրի հոս մը կ'բուրէ, որ չունի սակայն Լերմոնթովի սրածայր լերանց վրայ երգած տաղերուն լոյսութիւնը, ներչնչման այն անհուն ծաւալն որ կ'տիրապետէ այդ լերան բանաստեղծին վրայ։ Սակայն Բարխուդարեան անձն բանաստեղծներու կեանքով, անոնց քերթուածներուն մէջ թաղուած, զանոնք ի հայ վերածած, մատուցած է հայ գրականութեան մեծ ծառայութիւն և յոյս կուտայ մեզ անկակալ աւելի ինքնատիպ քերթուածներու հաւաքածոյ մը, ուր չէչտ աւելի զօրաւոր գոյներով իր իսկութիւնը։

* * * Պագտէի թատերական յանձնախումբն որ կազմուած է վեց հոգիէ, և որոնց գլուխը կ'գտնուի Պ. Համբարձում Մելիքեան, նշանաւոր անձնաւորութիւն մը իր գրաւած դիրքովն եւ մանաւանդ հայ գաղթականութիւններու նկատմամբ ցոյց տուած հոգածութեամբ, որոյհ է ընդարձակ կռուանի վրայ գործել՝ զարգացնելու գեղարուեստի սոյն ճիւղը. նոյն իսկ ապագայի դերասաններ պատրաստելու համար տեսակ մը գիշերավարժարան հաստատելու մտադիր է։ Բնական է նոր կազմուելիք խմբին յաջողութենէն կախում պիտի ունենայ այդ ընդարձակ ծրագրին գործադրութիւնը։ Իրեր կան որք դիւրաւ չեն ըմբռնուիր։ Ադդոնցմէ է Տիկ. Սիրանույշի մերժումը։ Եթէ իսմայլ թէ իրեն ինչ ընդունելութիւն կ'սպասէ հոս և ինչ իչխանական վարձատրութիւն, վերչապես ինչ պատիւներ։ Ոչ մի դերասանուհի պիտի չըլլար կարող դիմադրել այսքան փորձութեանց. ուր կ'մնայ եթէ իրօք ըլլայ սիրահար բեմին, արհեստին, ինչպէս երբեմն կ'յայտարարէր ինձ Տիկ. Սիրանույշ։ Անմոռանալի է Օր. Բարաճանի նպաստին տրուած ներկայացումը։ Չխօսելով այն 4—500 ոսկիին վրայ որ մի երեկոյ քաչեց, իրեն նուիրուած գոհարներն, իրեն ընծայուած փաղաքչական յարգանքները պիտի հրապուրէին ամէն կարգի արուեստագէտ։ Անհամբերութեամբ կ'սպասենք սոյն մերժման գաղտնիքին։ կ'յուսանք թէ սակայն Գ. Մնակեան որուն կ'սպասէ նաեւ նմանօրինակ ընդունելութիւն, կը փութայ պատասխանել իրենց եղած հրաւէրին։ Պատուիրակը, Պ. Տիգրան Ծովհաննէսեան, ընդհուպ կ'ըլլայ Պոլիս, բանակցութիւնները վերջացնելու եւ միասին բերելու համար Պոլսահայ դերասանները։

* * * Չեմ ուզեր վերջացնել թղթակցութիւնս առանց յիշատակելու ըստ սովորութեան երկու կարեւոր բարերարութիւններ։ Առաջինն է Թանդեանք ամուսինք, որոնք արդէն իրենց կենդանութեան, ամուսինը չինած էր Տփղիսի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին և Տիկ. Կատարինէ Թանդեան կառուցած էր իր անուամբ աղջկանց վարժարան մը որ կ'մատուցարուէր 10 խանութներու հասոյթեն ներով։ Ամուսինը մեռնելով կ'կտակէ իր ինչքերը կնոջը. սա ալ այս օրերս մեռնելով յաղուստ չիշել եկեղեցւոյն եւ դպրոցին թողուցած է երկու չինք և 10 խանութներ, որոնց տարեկան հասոյթն է 3500-4000 րուպլի։ Ծեռայ կ'նուիրէ 1000 ր. Հալաթաբի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, 500 ր. կոյրերու ուսումնարանին. իսկ ահմադին հարբուտիւն մը իր եղբօրորդւոյն որ ինքն ալ կ'ըսուի թէ պիտի հետեւի եղեր իր մօրաքրոջ օրինակին ընթացքին։ Իսկ երկրորդ բարերարութիւնն է բարեգործ Պ. Աւետ. Ղուկասեանի որ նըւիրած է 15,000 ր. Սեւանայ Վանքին մէջ վանական դպրոցի մը չինութեան, 2000 ր. Տփխիսի Վանքի եկեղեցւոյն մէջ վանական դպրոցի մը չինութեան, 2000 ր. Տփխիսի Վանքի եկեղեցւոյն կից եկեղեցական եւ պատմական իրեղէններու և հրատարակութեանց պահպանման համար Մխիթարեան մը կառուցման եւ 5000 ր. լրագիրներու կարեւոր հաւաքածոյի մը գնման, որ կ'ենթադրեմ թէ պէտք է Տ. Մկրեան քահանային հաւաքածոն ըլլայ, նկատելով որ Տ. Գիւտ քահանան է այս վերջին բարերարութիւնն ալ ետողը։ Արդեօ՞ք մեր Պոլսահայ հարուստներու ականջները չլեցուեցան երկու չաբաթին անգամ մը կրկնուած բարեգործութեանց եւ կտակներու անվերջանալի չարքերու յիշատակութեամբ։

Մ. Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ձերմակ և սեւ.— Հանդէսք-ներն ապագան.— Մարդկային հեղոյնք-ները.— Լմնցնել կո-րչն պարբեզպոդրոս-ներ.— Չկանոց պետոդո-ներ.

Ձերմակ և սեւ վերնագրին տակ «հանքածուխն» է որ ձեզ կ'ներկայնանք. սե՛ւ, աղէ՛կ. բայց ձերմա՛կ ի՞նչ կը նչանակէ, պիտի հարցնէք իրօրէն։ Ա՛յո՛, սեւը՝ ծածկուած երկրիս կեղեւին մէջ՝ մեզ ծանօթ հանքածուխն է, ուր անցնող դարերը դիզած են անեղ մթերք մը արեւային կերմուէնեան, կեդրոնային աշխատանոցին քիմիական ահաւոր գործողութեամբ։ Եթէ ոչ անապառելի, գոնէ պատկառելի պահեստն է այն ապագային համար։ Ձերմակն, ըստ գեղեցիկ բացատրութեան գիտնոց, է մթերքն այն չարժիչ զօրութեան՝ զոր կ'պարունակեն սառնարանները, ձիւնի կամ սառոյցի ձեւին տակ։ Գիտութիւնը, լի հաւատքով և յուսով, կ'հաւատայ այն թուականին՝ յորում պիտի կրնայ սանձ դնել մակընթացութեանց անհատնում ոյժին և կամ հովերու քահաճ զօրութեան, ըստ կարգին գործածելու համար ճարտարագործութեանց մէջ։ Ներկայիս մէջ արդէն, չնորհս նկեկտրական ոյժին այլազբոխթարման, ջրոյ անկման ոյժն օգտագործուած է Տիվ. Սիբանույչի մերժումը։ Եթէ իսմայլ թէ իրեն ինչ ընդունելութիւն կ'սպասէ հոս և ինչ իչխանական վարձատրութիւն, վերչապես ինչ պատիւներ։ Ոչ մի դերասանուհի պիտի չըլլար կարող դիմադրել այսքան փորձութեանց. ուր կ'մնայ եթէ իրօք ըլլայ սիրահար բեմին, արհեստին, ինչպէս երբեմն կ'յայտարարէր ինձ Տիկ. Սիրանույշ։ Անմոռանալի է Օր. Բարաճանի նպաստին տրուած ներկայացումը։ Չխօսելով այն 4—500 ոսկիին վրայ որ մի երեկոյ քաչեց, իրեն նուիրուած գոհարներն, իրեն ընծայուած փաղաքչական յարգանքները պիտի հրապուրէին ամէն կարգի արուեստագէտ։ Անհամբերութեամբ կ'սպասենք սոյն մերժման գաղտնիքին։ կ'յուսանք թէ սակայն Գ. Մնակեան որուն կ'սպասէ նաեւ նմանօրինակ ընդունելութիւն, կը փութայ պատասխանել իրենց եղած հրաւէրին։ Պատուիրակը, Պ. Տիգրան Ծովհաննէսեան, ընդհուպ կ'ըլլայ Պոլիս, բանակցութիւնները վերջացնելու եւ միասին բերելու համար Պոլսահայ դերասանները։

* * * Չեմ ուզեր վերջացնել թղթակցութիւնս առանց յիշատակելու ըստ սովորութեան երկու կարեւոր բարերարութիւններ։ Առաջինն է Թանդեանք ամուսինք, որոնք արդէն իրենց կենդանութեան, ամուսինը չինած էր Տփղիսի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին և Տիկ. Կատարինէ Թանդեան կառուցած էր իր անուամբ աղջկանց վարժարան մը որ կ'մատուցարուէր 10 խանութներու հասոյթեն ներով։ Ամուսինը մեռնելով կ'կտակէ իր ինչքերը կնոջը. սա ալ այս օրերս մեռնելով յաղուստ չիշել եկեղեցւոյն եւ դպրոցին թողուցած է երկու չինք և 10 խանութներ, որոնց տարեկան հասոյթն է 3500-4000 րուպլի։ Ծեռայ կ'նուիրէ 1000 ր. Հալաթաբի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, 500 ր. կոյրերու ուսումնարանին. իսկ ահմադին հարբուտիւն մը իր եղբօրորդւոյն որ ինքն ալ կ'ըսուի թէ պիտի հետեւի եղեր իր մօրաքրոջ օրինակին ընթացքին։ Իսկ երկրորդ բարերարութիւնն է բարեգործ Պ. Աւետ. Ղուկասեանի որ նըւիրած է 15,000 ր. Սեւանայ Վանքին մէջ վանական դպրոցի մը չինութեան, 2000 ր. Տփխիսի Վանքի եկեղեցւոյն կից եկեղեցական եւ պատմական իրեղէններու և հրատարակութեանց պահպանման համար Մխիթարեան մը կառուցման եւ 5000 ր. լրագիրներու կարեւոր հաւաքածոյի մը գնման, որ կ'ենթադրեմ թէ պէտք է Տ. Մկրեան քահանային հաւաքածոն ըլլայ, նկատելով որ Տ. Գիւտ քահանան է այս վերջին բարերարութիւնն ալ ետողը։ Արդեօ՞ք մեր Պոլսահայ հարուստներու ականջները չլեցուեցան երկու չաբաթին անգամ մը կրկնուած բարեգործութեանց եւ կտակներու անվերջանալի չարքերու յիշատակութեամբ։

Մ. Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ձերմակ և սեւ.— Հանդէսք-ներն ապագան.— Մարդկային հեղոյնք-ները.— Լմնցնել Լո-րչն պարբեզպոդրոս-ներ.— Չկանոց պետոդո-ներ.

Ձերմակ և սեւ վերնագրին տակ «հանքածուխն» է որ ձեզ կ'ներկայնանք. սե՛ւ, աղէ՛կ. բայց ձերմա՛կ ի՞նչ կը նչանակէ, պիտի հարցնէք իրօրէն։ Ա՛յո՛, սեւը՝ ծածկուած երկրիս կեղեւին մէջ՝ մեզ ծանօթ հանքածուխն է, ուր անցնող դարերը դիզած են անեղ մթերք մը արեւային կերմուէնեան, կեդրոնային աշխատանոցին քիմիական ահաւոր գործողութեամբ։ Եթէ ոչ անապառելի, գոնէ պատկառելի պահեստն է այն ապագային համար։ Ձերմակն, ըստ գեղեցիկ բացատրութեան գիտնոց, է մթերքն այն չարժիչ զօրութեան՝ զոր կ'պարունակեն սառնարանները, ձիւնի կամ սառոյցի ձեւին տակ։ Գիտութիւնը, լի հաւատքով և յուսով, կ'հաւատայ այն թուականին՝ յորում պիտի կրնայ սանձ դնել մակընթացութեանց անհատնում ոյժին և կամ հովերու քահաճ զօրութեան, ըստ կարգին գործածելու համար ճարտարագործութեանց մէջ։ Ներկայիս մէջ արդէն, չնորհս նկեկտրական ոյժին այլազբոխթարման, ջրոյ անկման ոյժն օգտագործուած է Տիվ. Սիբանույչի մերժումը։ Եթէ իսմայլ թէ իրեն ինչ ընդունելութիւն կ'սպասէ հոս և ինչ իչխանական վարձատրութիւն, վերչապես ինչ պատիւներ։ Ոչ մի դերասանուհի պիտի չըլլար կարող դիմադրել այսքան փորձութեանց. ուր կ'մնայ եթէ իրօք ըլլայ սիրահար բեմին, արհեստին, ինչպէս երբեմն կ'յայտարարէր ինձ Տիկ. Սիրանույշ։ Անմոռանալի է Օր. Բարաճանի նպաստին տրուած ներկայացումը։ Չխօսելով այն 4—500 ոսկիին վրայ որ մի երեկոյ քաչեց, իրեն նուիրուած գոհարներն, իրեն ընծայուած փաղաքչական յարգանքները պիտի հրապուրէին ամէն կարգի արուեստագէտ։ Անհամբերութեամբ կ'սպասենք սոյն մերժման գաղտնիքին։ կ'յուսանք թէ սակայն Գ. Մնակեան որուն կ'սպասէ նաեւ նմանօրինակ ընդունելութիւն, կը փութայ պատասխանել իրենց եղած հրաւէրին։ Պատուիրակը, Պ. Տիգրան Ծովհաննէսեան, ընդհուպ կ'ըլլայ Պոլիս, բանակցութիւնները վերջացնելու եւ միասին բերելու համար Պոլսահայ դերասանները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ՀՆԱՑՈՒ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԱՐՁԱԿԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ա. Ա. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՏԵՆԱՏՈՒՆԻՍ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

Նկար. Կարի մասին վերջին անգամ գրելուց հետո ստացել եմ մի նամակ, որի հեղինակը ինձ հարցնում է, թե ինչպես պետք է կարել, որ կարը ամուր լինի, ոչ թե ճաքի։ Ես պատասխանեցի, որ կարի ամրությունը կախված է ոչ միայն կարելու ձևից, այլև կարվող նյութի որակից։ Ես ասացի, որ ամենից լավ կարը ստացվում է, երբ ասեղը ուղիղ է մտցվում նյութի մեջ, և ոչ թե թեքված։ Ասեղը թեքելու դեպքում նյութի թելերը ավելի են ձգվում, և կարը ճաքում է։ Ես ասացի նաև, որ կարի ամրությունը կախված է նաև կարելու ժամանակ ձեռքի ճիշտ դիրքից։ Ձեռքը պետք է ուղիղ պահել, ոչ թե թեքել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ ձեռքը պետք է հանգիստ պահել, ոչ թե դողդողացնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է ուշադիր լինել, ոչ թե շեղել ուշադրությունը։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է հանգիստ նստել, ոչ թե շարժվել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ լուսավորություն ունենալ, ոչ թե մթության մեջ նստել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ աչքեր ունենալ, ոչ թե կուրանալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ ականջներ ունենալ, ոչ թե խլանալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ քիթ ունենալ, ոչ թե հոտ չզգալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ լեզու ունենալ, ոչ թե համ չզգալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ մաշկ ունենալ, ոչ թե զգայունությունը կորցնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ մազեր ունենալ, ոչ թե ճաղատ մնալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ ատամներ ունենալ, ոչ թե կորցնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ ոտքեր ունենալ, ոչ թե կաղալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ ձեռքեր ունենալ, ոչ թե կորցնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ մարմին ունենալ, ոչ թե հիվանդանալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ հոգի ունենալ, ոչ թե մեռնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ կյանք ունենալ, ոչ թե մահանալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ աշխարհ ունենալ, ոչ թե ոչնչանալ։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ Աստված ունենալ, ոչ թե կորցնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ հավատ ունենալ, ոչ թե կորցնել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ հույս ունենալ, ոչ թե հուսահատվել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ սեր ունենալ, ոչ թե ատել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ խաղաղություն ունենալ, ոչ թե պատերազմել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ ուրախություն ունենալ, ոչ թե տխրել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ երջանկություն ունենալ, ոչ թե դժբախտ լինել։ Ես ասացի նաև, որ կարելու ժամանակ պետք է լավ կյանք ունենալ, ոչ թե մահանալ։

— Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ ձեռքերը դողում են, — հարցրեց Նվարդը։

— Ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ձեռքերը հանգիստ պահել, — պատասխանեց Նկարը։ — Ձեռքերը դողում են, երբ մարդ նյարդայնանում է, կամ երբ նրա մարմինը թույլ է։ Նյարդայնանալու համար պետք է ունենալ նյարդեր, իսկ նյարդերը թույլ են լինում հիվանդության ժամանակ։ Ուրեմն, եթե ձեռքերը դողում են, ապա դա նշանակում է, որ մարդը հիվանդ է։ Հիվանդ մարդը պետք է հանգստանա, մինչև որ առողջանա։ Հանգստանալուց հետո նա կարող է նորից կարել։

— Ես կարում եմ ոտքով շարժվող մեքենայով, — ասաց Նվարդը։ — Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ ոտքով եմ շարժում մեքենան։

— Ոտքով շարժվող մեքենայի դեպքում ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ունենալ լավ ոտքեր, — պատասխանեց Նկարը։ — Ոտքերը պետք է լինեն ուժեղ, առողջ և չկաղալ։ Եթե ոտքերը թույլ են, կամ եթե մարդը կաղում է, ապա նա չի կարող ասեղը ուղիղ պահել։ Ուրեմն, եթե ոտքերը դողում են, ապա դա նշանակում է, որ մարդը հիվանդ է։ Հիվանդ մարդը պետք է հանգստանա, մինչև որ առողջանա։ Հանգստանալուց հետո նա կարող է նորից կարել։

— Ես կարում եմ ձեռքով, — ասաց Նվարդը։ — Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ ձեռքով եմ կարում։

— Ձեռքով կարելու դեպքում ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ունենալ լավ ձեռքեր, — պատասխանեց Նկարը։ — Ձեռքերը պետք է լինեն ուժեղ, առողջ և չդողալ։ Եթե ձեռքերը թույլ են, կամ եթե մարդը դողում է, ապա նա չի կարող ասեղը ուղիղ պահել։ Ուրեմն, եթե ձեռքերը դողում են, ապա դա նշանակում է, որ մարդը հիվանդ է։ Հիվանդ մարդը պետք է հանգստանա, մինչև որ առողջանա։ Հանգստանալուց հետո նա կարող է նորից կարել։

— Ես կարում եմ մեքենայով, — ասաց Նվարդը։ — Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ մեքենայով եմ կարում։

— Մեքենայով կարելու դեպքում ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ունենալ լավ մեքենա, — պատասխանեց Նկարը։ — Մեքենան պետք է լինի ուժեղ, առողջ և չդողալ։ Եթե մեքենան թույլ է, կամ եթե մարդը դողում է, ապա նա չի կարող ասեղը ուղիղ պահել։ Ուրեմն, եթե մեքենան դողում է, ապա դա նշանակում է, որ մարդը հիվանդ է։ Հիվանդ մարդը պետք է հանգստանա, մինչև որ առողջանա։ Հանգստանալուց հետո նա կարող է նորից կարել։

— Ես կարում եմ մեքենայով, — ասաց Նվարդը։ — Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ մեքենայով եմ կարում։

— Մեքենայով կարելու դեպքում ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ունենալ լավ մեքենա, — պատասխանեց Նկարը։ — Մեքենան պետք է լինի ուժեղ, առողջ և չդողալ։ Եթե մեքենան թույլ է, կամ եթե մարդը դողում է, ապա նա չի կարող ասեղը ուղիղ պահել։ Ուրեմն, եթե մեքենան դողում է, ապա դա նշանակում է, որ մարդը հիվանդ է։ Հիվանդ մարդը պետք է հանգստանա, մինչև որ առողջանա։ Հանգստանալուց հետո նա կարող է նորից կարել։

— Ես կարում եմ ձեռքով, — ասաց Նվարդը։ — Ինչպե՞ս կարենք ասեղը ուղիղ պահել, երբ ձեռքով եմ կարում։

— Ձեռքով կարելու դեպքում ասեղը ուղիղ պահելու համար պետք է ունենալ լավ ձեռքեր, — պատասխանեց Նկարը։ — Ձեռքերը պետք է լինեն ուժեղ, առողջ և չդողալ։ Եթե ձեռքերը թույլ են, կամ եթե մարդը դողում է, ապա նա չի կարող ասեղը ուղիղ պահել։ Ուրեմն, եթե ձեռքերը դողում են

COMPAGNIE ROSSIA ASTPÉTERSBOURG

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA ASTPÉTERSBOURG

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ին հաստ. Իրատեով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրկ
Ընկերութեան տազարանքը, Մեծ Մորաքսիս 37
Ապահովագրութեանց ճիւղերը Հրդեհ. — կեանք. —
ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱՒԴ.

Ընկերութեան քննիչ ի կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան դումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 են ի վեր Ընկերութիւնը իր ապա-
հովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Գլխաւոր Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԻՏՈՅՐ ՐԻՔՐԻՆ

Գալաթիա, Քոլոփէն Հրոյ
(Հին Մափասոյեան պէզը)

ԱՅԱՄՆԱՒՈՐԱԺ
Գ. ԳԱՒՐԻԷԼԵԱՆ

Գաթիւ ունի ծանուցանել որ ամէն
օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի նախկին
տեղն Սկիւտարի շուկան Մահբէմէ փո-
ղոց պարսկի ծխավաճառին վերի յարկը
Դէպքէն վերջը Բերա Կալաթա-Սերայի
վարժարանին դիմաց թիւ 200 աթար-
Ռըհմանն Ա. յարկ թիւ 3։ Վկայեալ եւ
ծանօթ Առաջնորդարժն չանձն կ'առնու
ահաւոյն վիրաբուժական ամէն գործո-
ղութիւնք ի նորին թմրեցուցիչ դե-
ղերով «Ծնող դրութեամբ կը պատրաստէ
սերկի եւ դէմքի յարմար առանց
կսկի, պատանց գազանակի եւ արմատ-
ներու վրայ առանց քիմքի, պատուա-
կաւոր արհեստական ամէն ձեւ ակոյս։
Դիմողք կրնան գիտել Ծան գլիներու չա-
փաւորութենէն եւ գործողութեանց
կատարելութենէն։ Գ։ Խորհրդակցու-
թիւնք ձրի։ 35—53

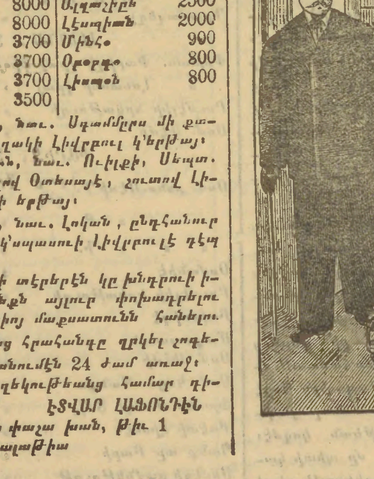

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՑԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՐԻՆ ՏԻԴՈ ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ
ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՓԻՒՆ ԴԱՐՄԱՆՆ է
ցարդ գտնուած, կատարելապէս յուժելու ուղղի հիւանդու-
թիւններն, անդամալուծութիւն, քնաւոթիւն, զառանցանք,
ամնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ այժերու կո-
րուստէն յառալ ետկած ամէն գործարանական խանգարումն կը
զուժէ գժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ ե-
րիկամանց հիւանդութիւններ, արեան չրջանի խանգարումներ,
հիւծութիւնն եւ ապառումը. կը կասեցնէ այժերու կորուստն որ
չատալ եկած է ու եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութիւնեւ ա-
սոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուսթիւնն անմիջական
եւ Տիւտոն է։ Մեկամտութեան ախտանիշք կ'անհետանան
հրաշալի արագ ձեւով։ Տ/Դ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՐԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղե-
ղային գոյացութիւն կը տեղծէ, արեան մէջ մեծանալով եւ լեկտրական տարրը փոա-
ֆորը, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է, կորուլը կը կենդանացնէ մարդ-
կային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մարքին տալով առոյգ առողջութիւն, եւ պահ ս որ
կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոնունակութեամբ։
Ախորժահամ է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղա-
յին դրութեան եւ մկանանց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման
առաջին օրէն իսկ, մեծապէս կարողութեանց յաւելմամբ եւ բարձրութեան զգացմամբ
որը վարժութեան հիւանդը չատնոց կը կորնչեցնէ։ Մարսողութիւնը վերանորոգ-
ուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Սկիզբ կանոնաւորապէս կը գործեն։
Դէմքը կը սկսի լենալ, չրխունքը կը գունչաւորին, աչքը չողոքն, վիրքը պայծառ գոյն
մը կ'առնու, մազերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տ/Դ. Լալորի
ՖՈՍՖՈՒՆԸ պարունակեալ է ամէն չիչերուն մէջ որք բրիտանեան կառավարութեան
դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne Loudon England**
վրան փորագրուած։ Ա. յս դեղին յաջողութիւնն յառալ բերած է բազմաթիւ վստահ-
գաւոր եւ ղեսակար կեղծեր։ Մեծ եւ փորքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ
Պալկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՄՄԻՒՆ ԳՈՒՐՈՒՆԱՆ, Անգլ. Կնդհանուր
մերձանոց, Վոյվոտա պահականոցին քով, Կալաթա-Շերշիի թրամվէյներու կայ-
քանը ր թիւ 95 եւ 97։

ԿՈԶՄՈՍ Ց. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆ
(ԿՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Հաճիսթիէ փողոց,
եալտըղ Օթելի կից, Քէօփրիւլիւ Խա-
նին (նախորդ Տալյունը Ռումիլիէի)
դիմացը թիւ 12.

Գօչիկներու սոյն գործարանը կ'մրցի
ճայակի մասին։ Նախնական նիւթերը
ֆրանսական ընտիր գործարաններէ
բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրան-
սական, անգլիական և օսմանեան ճա-
չակով, ամառնային և ձմեռնային տե-
սակ տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ
կամ պատուիրատիրոջմամբ
կ'գործածէ (նասըր) կոչկոց ունեցող
ոտքեր. մանաւոր կօշիկ պատրաս-
տելով կ'հաւատացնէ կաղ ոտքեր և
մանկտիներու օրօրոցի մէջ ծռած ոտ-
քերուն մէկ գոյգ կօշիկ պատրաստե-
լով ապագայ անպատեհութենէ բոլո-
րովին գերծ կ'պահէ։ Գործառէ արժան
և ոչ ածան գներով։ 20—18

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆԻ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15, ԻՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱՆԻՒՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ		ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ	
Դրամագլուխ	Ֆր. 10,000,000	Դրամագլուխ	Ֆր. 10,000,000
Պահեստ	» 7,650,000	Պահեստ	» 104,500,000
Թղթապանակի վրայ	» 69,246,000	Ապահովագրութիւնք	» 250,000,000
Հասոյթ 1892 տարւոյ	» 16,000,000	Հասոյթ 1892 տարւոյ	» 17,750,000
Հատուցուած գումար	» 176,000,000	Հատուցուած գումար	» 65,000,000

Ընկերութեան գրամատունն է Օսմ. կայս. Պանքան.
Մանրամասնութեանց համար դիմել առ մանաւոր Տէօքէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՉՍԻՐԼԵԱՆ
կ. Պոլիս, Գալաթա, Քարաքէօյ Եէնի-Խան Ա. յարկ։
կենաց ճիւղին Տեսուչ ՄԻՒՐԱՆ ՏԻՐ ՍԵՐՈՒԼՍԵԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ
ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862 ԻՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. Ո.
ԳՏՐՏԱՒԱՏԱՐ ՈՒՈԼԴԵՐ ՋԻՆՋԷԼ
ՀԷԼԷՒԻՈՆ, Թ. 2—3, Վոյվոտա փողոց, Գալաթիա
Առաջնակարգ Ընկերութիւն մէկ սա, իր
պատասխանատուութեամբ, ճշդապահութեամբ և
պատասխանութեամբ համբաւաւոր։
ԳՈՒՆԻ ԹԻՏՈՅՐ ՍՊԻՆՃԻԼ

ՁԵՐՄԱԿԵՂՔՆ ԵՒՆ. ԼՈՒԱԼԻ ՀԱՄԱՐ ԴԱՐՄԱՆԵՑԻՔ
ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ
ԾԱԽՐՈՒ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՆՆԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՄԱԳԱԶԻԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՁԵՐՄԱԿԵՂՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՁԼՈՑ ՀԱԿԱՆԵՒՈՒՄ
ԿԱՐԵՒՈՐ՝ — ԼԷՄՄԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ, ԲՆԱՒ ԶԻ ՄԱՀՃԱՑՆԵՐ
ԵԻՐՈՊԻՈՑ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ 100,000,000 ԹՒԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄ
ԳՈՐԾԱԿԱՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԽՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ
ԲԱՒԱԿԱՐ ԸՐԱՒՑ ԿՐ ԳՏՆՈՒԻ

Փ Ո Ղ Ո Ց Ի Ց Ք ԱՄԷՆ տեղ և ի
մասնաւորի՝
ՊՕՒՐՈՑ ԿՈՂՄԸ
կ. Սուրբենեան՝ Կամարքին գլուխը և
Գաստը գիւղ.
«Պին պիր Զէչմէ» Պահեստ Գաստ.
Դեղագործ Գասապեան Պահեստ Գաստ.
, Մանիր՝ Կամարքին գլուխը.
Մանմյուա Փաշա Քիւչքեր խանի դի-
մաց թիւ 131 մագի ներկ ծախող Ա-
բրամ Մղասճեանի քով.
ԲԵՐԱՑԻ ԿՈՂՄԸ. — Պօն Մարչէ.
«Էքզօնմիք» Սօսիէթէ Գօ-Օբէյանթիվ.
«Ալյանսօտէօզ» Բերա Մեծ Փողոց թ. 311
Ընդհ. ներկայացուցիչը Ա. ԵՒ Ա. ՍԻՓՓԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Թօհանճէի Խան, Սիմսարլըք

ՄՈՍ
ՇՈՒՆԱՒԱՃԱՌԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Վէվէրքոյէ և Մրկ-Իւրքսաքոյ Ա. Քանակ
լոկէնաներ

Անուանք	Թիւս	Անուանք	Թիւս
Ամասիա	3500	Թիպս	2500
Վանէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէհնէս	3500	Եէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բեյս	2250
Ապօր	3000	Ամիրս	2250
Անօրիս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒՒՐՕՀ և ԸՆԿ.
Ուրքիօվ Խան
ՁԼՕՄՄ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ձէյրս Սդրէտ, Լիվրուլ

ՇՈՒՆԱՒԱՃԱՌԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՒԲԻ ԵՒ ԸՆԿ.
Տաբլէպայէ և Պօխա-Ի Փէ-
կանոնաւորապէս Քանող
Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »
Առղուկի և ապրգիսոյ-ներ-
Նաւագնացքի, ուղեւորութեան և այլ
առիթներու համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲՐՈՒՒԿ
Մոմհանէ փողոց թ. 1

Հրատարակելու համար չօգտած
կամ նամակ ղրկողներէ կ'խնդրենք որ
Թղթին փայն մէկ երեսին վրայ գրեն
երկու երեքի վրայ գրուելին չատ յա-
պաղում և դժուարութիւն կ'ծագին։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս, Նո 38, Պոստ Ալի Ժողովոյ

ՃՕՐՃ ՕՆԷ
ԿԵՆԱՑ ՊԱՑԵՒԱՐՆԵՐԸ

ՏՕՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ձեռոյ, առանց հարցման, ա-
ռանց խօսքի, առանց բառ մ'ընե-
լու, վերցուց տղան և իր լծանկա-
ղին բերով ծանրաբեռնեալ, դուրս
ելաւ հօրն առջեւէն անցնելով։ Ա-
ղանինդն հետեւեցաւ, Ռամօ ալեհեղին
գուբս ելաւ, գուբը գոցեց, բանա-
լին գրպանը դրաւ և յօրթալալ դի-
մաց գնաց իր գրասենեակն, ուր ա-
նընդհատ եզաւ։

Ռոզալի ներսինգքերուն մէջէն
հասաւ տան ծայրը։ Երբ Ալարիէնի
յարկին հասաւ, բարձրագոչ ձայնից,
առանց զգուշութեան։ երկու կին
մոզեցին եկան։ Մինչ ասոնք իրենց
թեւերն երկինք կը բարձրացնէին,
ախո՜ աներ աբաակելով, և զանազան
հարցումներ կ'ուղղէին,

—Լռեցէ՛ք, ըսաւ պառաւ հոգա-
բարձուհին խստիւ, վոքը սրահ մը
մտնելով։ Օրիորդը պահ մ'առաջ
հիւանդացաւ... Ձենէ մին թո՛ղ
անկողինը պատրաստէ, և միւսն ալ
վար իջնէ՝ կառապանին ըսելու որ
կառքը լծէ և անմիջապէս վէնտէն
երթայ Տոքտոր Թալվէնը բերելու.
Թո՛ղ ըսէ նաև սենեկապանին որպէս
զի վազելով Ռոպէրի տունն երթայ և
անմիջապէս բերէ զայն... Քալեցէ՛ք
և մի՛ խօսիք, ո՛չ խօսելու տեղն է և
ո՛չ ալ ժամը.

Կիները գուբս խոյացան։ Ռոզալի,
առանձին մնալով, բազմոցի մը վը-
րայ գրաւ Ալարիէնն և արգուլգրդի
սենեկէն չկ մը ֆոլոնեի չուր առ-
նելով, չանաց անոր խելքը գլուխը
բերել։ Յարաեաւ մազերը քակուած,
աչքերը գոց և թարկահար, մանկա-
մարդ մարտիրոսուհոյ մը պէս,
գեղատի աղջիկն այնքան գեղեցիկ
էր որ աղախինը պահ մը ինքզինք
մոռցաւ զայն դիտելով։ Ցետոյ, մը-
տատանումէամբ վերստին համա-
կուած, թրջեց անոր քունքերն ու
ալեները, տաքցնելով, խանդաղատա-
նօք դիտելով։ Խօսեցաւ անոր հետ,
մեղմիւ, մայրաբար կոչելով անոր
անունն, և չկրցաւ դադրեցնել անոր
անշարժութիւնը։ Տանը մէջ նորէն
խոր լռութիւն կը տիրէր Ալեւս կը
լսուէին ցածկոտ աղաղակներ, խուլ
հառաչածներ, խօլ կոխկռտուքներ։
Փոթորիկն հանդարտած էր, բայց վե-
րահաստատուած հանդարտութիւնը
Թերեւս առաւել ևս լի էր սպառ-
նալեօք և բռնութեամբ։

Նրբանցքին տախտակամածին վը-
րայ սահող արագ քալուածք մը մե-
կէն ոտք հանից զՌոզալի, որ դնաց
դուռը բացաւ և Ռոպէրի հետ դէմ
առ դէմ գտնուեցաւ։ Երիտասարդը
չհարցափորձեց։ Ռոզալի ալ բացատ-
րութիւն չտուաւ։ Ռոպէր տեսած էր
գեղատի աղջիկը, որ միշտ ընկղմա-
նած, անշարժ և պատած կ'մնար։ Անոր
ձեռքը չշօշափեց, սուտկից որ բազ-
կերակը կը զարնէր։ Եւ քիչ մը քա-
շակրուած, դէմքը քննեց։ Աչքերը
կը կապուտնային և ծնօտը կը կար-
կամէր ու բերանը կը սեղմէր։

—Եթէ որ աուր ինձ, ըսաւ բի-
տասարդն հոգաբարձու կնոջ։ Ա-
դուբս ելաւ և մէկ ակնթարթին վե-
րադարձաւ չէր մը և գդալ մը ի ձեռ-
նին։ Ռոպէր քանի մը կաթիլ լիցուց
գդալին մէջ, Ալարիէնի շրթունքնե-
րուն մօտեցուց և կամաց կամաց
ճիգով, չալողեցաւ հեղուկը նէյա
մտցնել սեղմուած ակռաներուն մէջ։
Հիւանդին այտերը կարմրեցան,
հառաչանք մ'աթձակեց և պատե-
լուածքը բացուեցան։ կարծես ճանչ-
ցաւ զայն որ կը դարմաներ զինքը և
ցաւագին ժպիտ մ'անցաւ իր գու-
նատիպ շրթունքներուն վրայէն,
նորէն ժամ ուեցաւ և անխելիրա ձգ-
նաց։ Սակայն նուազումը դադրած
էր և ձեռքերն որք քիչ մ'առաջ ոտ-
ուտիկ ու պիրկ էին, նորէն ճկուն
ու տամուկ կը դառնային։

—Իր անկողինը դնելու է, ըսաւ
Ռոպէր։ Եւ մինչ Ռոզալի դլխով հա-
ւանութիւն կը յայտներ, Տոքտորն
յարեց։

—Ո՞ւր է հայրը։

Պառաւ հոգաբարձուհին յօնքը
պատուեց, բոպէ մը մտածելէ ետքն,
իբր թէ մեծ որոշում մը պիտի տար,
յետոյ առանց երիտասարդին երեսը
նայելու,

—Պարոնը նոյնաճապաղն ի վեր
դուբս ելած է, պատուախանեց պա-
զալուամբ։ Բայց իրեն մեծ գրկուած
է, ինչպէս նաև Տոքտոր Թալվանի։։

Ցետոյ կարճ կապելով դժուարին
բացատրութիւնները, ըսաւ։

—Օ՛ն, բռնեցէք տղուն ուսերէն։
Երկուքս պիտի տանինք զայն։։։
Մանը չէ սերելի աղջիկին։։։

Սենեկին դուռը բաց էր։ Վար-
դագոյն փունջերով հանդերձուած
ապիտակ ժամաքսելենով պատած
կուած և ապիտականերկ կահերով
զարդարուն, թարմ, պայծառ, կու-
սական սենեակ մը, թեթեւ անու-
շահոտութեամբ խնկաւէտ քաղցրա-
բոյր։ Ռոպէրը առաջին անգամ կը
մտնէր հոն։ Սիրտը ճմլուեցաւ։ Ի-
րեն այնպէս թուեցաւ թէ այս բըռ-
նաբարութեան պատրուակը մտն
էր։ Իր ակնարկները խոնարհեցաւ
գեղատի աղջկան դէմքին վրայ։
Սարսուռ մտածելով թէ այս դո-
ցուած գեղեցիկ աչքերն այլեւս եր-
բեք պիտի չբացուէին։ Ա.յս չպատ-
չուք նախադգացումը մտքէն վանել
ուզեց։ Իր բոլորտիքն ամէն բան հա-
մակ ոգեւորեալ և գեղածիծաղ տես-
սու։ Բայց միևնոյն պահուն ակռ
մ'անցաւ սրտէն։ Եթէ որ ինքն ալ
գորեր հիւանդութեան դէմ, լուսա-
ւորեց մթագնութիւնն ոգոյ մէջ կը տա-
պակէր։ Իր վարպետին վրայ ամ-
պիսի կասկածներ հատաւ մը ունէր
պիտի լեակատար հատաւ մը ունէր
որ իր ամբողջ հանդարտութիւնը
վերատին գատաւ։

Ինքզինք ապահովեցաւ անհոգ
զգաց այն գինուորին պէս որ ժամս
յաղթ զօրավարի մը հրամանին տակ
կը դտնուի։ Տոքտորն, անվրիպելի
ակնարկով մը, ախտին ինչ ըլլալ
պիտի գուշակէր։

Թարգմանեց, Ռ. Մ. ՊՕՉԱՃԵԱՆ (Շար.)